

Thea Beckman

De gouden dolk

δ

Copyright ©2022 Uitgeverij Dyslexion, Deventer

ISBN 9789463245548

NUR 284

Papier met FSC-certificaat

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij Dyslexion, Postbus 583, 7400 AN Deventer

Dit boek verscheen eerder als reguliere uitgave bij Uitgeverij Lemniscaat b.v., Rotterdam, 1982, 2006

Dit boek is uitgegeven in het lettertype Dyslexie.
Kijk op www.dyslexiefont.com voor meer informatie.

Voor meer informatie of bestellen
ga je naar www.dyslexion.nl

Inhoud

- 1 De kleinzoon van de held 7
- 2 Ontstellend nieuws 15
- 3 De eed te Vézelay 26
- 4 Het zijn de anderen die beslissen! 44
- 5 Het kruisleger 56
- 6 Verrassende ontmoetingen 66
- 7 Afspraakje in het donker 79
- 8 De verschoppeling 87
- 9 De stad met de duizend koepels 97
- 10 Drama in de herfst 114
- 11 Fatale kerst 135
- 12 De hel van Anatolië 145
- 13 Het verraad 162
- 14 Lentesprookje 168
- 15 De Heilige Stad en een onzalige onderneming 182
- 16 De kerkers van Damascus 194
- 17 Nour-ed-Din 207
- 18 In de woestijn 225
- 19 De terugreis 233
- 20 Marie 253
- 21 De Gouden Dolk 260

1 De kleinzoon van de held

‘Iemand moet naar Avallon gaan om voor grootvader kruiden te halen bij vrouw Cantal!’ Het is moeder die deze beslissing neemt, waarbij ze de handen in de zijden plant en van de een naar de ander kijkt. ‘Ik wil niet dat de oude man sterft. Wie moet er dan op de kleintjes passen en het haardvuur brandende houden als ik op het land ben?’

De dorpsmid Rambor kijkt haar boos aan.

‘Vrouw, het is zomer, de drukste tijd van het jaar. Ik kan geen van de jongens een hele dag missen.’

‘Als hij de kortste weg door de Woeste Gronden neemt, kost het hem hooguit een halve dag.’

De twee oudste zonen van de smid, die eerst hadden staan springen om aangewezen te worden voor de tocht naar de stad, houden plotseling de adem in. Dwars door de Woeste Gronden...

‘O nee,’ gilt Aycan, ‘dat doe ik niet. Ik wil morgen wel naar Avallon lopen, maar niet door de Woeste Gronden! Denken jullie dat ik zin heb om me door een stel duivels te laten bespringen, terwijl ik op weg ben naar die oude heks? Nooit van mijn leven!’

‘Ik wil wel,’ zegt Jiri. ‘En ik weet de weg. Toen papa vorig jaar zijn voet had gebrand en we samen naar vrouw Cantal gingen, hebben we ook die weg genomen en we hebben niet één duivel of kobold gezien.’

Ze staan in de open smidse die uitziet op de hutten van het dorp. Buiten wervelt het stof op, nu de zon wegzinkt en de wind opsteekt. Een krakende wagen komt voorbij, hoog opgeladen met korenaren. Het is oogsttijd.

‘Vooruit dan maar. Jiri, jij gaat morgenvroeg naar vrouw Cantal om de kruiden te halen. En denk erom: je bent vóór de noen terug, anders zwaait er wat!’ Jiri knikt. Hij is er niet zeker van of hij werkelijk de moed zal hebben doodalleen door de Woeste Gronden te rennen, maar terugkrabbelen kan hij na zijn grootspraak ook niet. Aycan snuift minachtend en trekt aan de blaasbalg.

En zo staat Jiri de volgende ochtend aan de rand van de Woeste Gronden en probeert zijn angst voor het ruige gebied de baas te worden. Bomen, doornige struiken en onkruid groeien er wild dooreen. Overal liggen grote stenen, meestal overdekt met mos, zodat je ze te laat ziet en er gemeen je blote voeten aan kunt stoten. Er is een soort pad, waar de bomen wat verder uit elkaar staan en de grond niet geheel is overwoekerd met braamstruiken en meidoorn. De oude vrouwen in het dorp vertellen dat in de Woeste Gronden demonen en kobolden huizen, die het op de mensen hebben voorzien. De dorpers durven hier dan ook niet te komen. Midden in het gebied ligt een halfronde heuvel die 'de burcht van de kobolden' wordt genoemd en dat is helemáál een plek om te vermijden.

De Woeste Gronden liggen hoog. Als Jiri omkijkt ziet hij in het dal boeren, vrouwen en kinderen bezig op de velden; heel klein lijken ze nu. Aan de andere zijde van het dal rijst stenig en onverbiddelijk de burcht van de heren d'Arcon op: de adellijke ridderfamilie die de dorpen in de vallei bezit en van wie dorpssmid Rambor een hutje en een smidse heeft gepacht met verderop nog een lapje grond waar moeder groente en bonen verbouwt. De Woeste Gronden behoren aan niemand toe, het is een onvruchtbare, betoverde plek, waar het 's nachts spookt en overdag de kobolden op de loer liggen. Aycan, de slimme oudere broer van Jiri, had gelijk toen hij weigerde naar vrouw Cantal te gaan langs deze weg. En hij, Jiri, is weer eens de domoor geweest... Nu kan hij niet meer terug zonder uitgelachen te worden.

Jiri haalt diep adem, slaat een kruis en waagt het erop. In moed mag hij voor zijn grootvader niet onderdoen, houdt hij zich voor. Eens, lang geleden, was de oude man die nu zo ziek is, een held.

In zijn jonge jaren, nog voor Jiri's vader werd geboren, is grootvader Rambor kruisvaarder geweest. Na vier jaren van onvoorstelbaar ver reizen, waarbij hij geweldige avonturen beleefde, was hij teruggekeerd, mét de ridder d'Arcon en twee soldaten. De enigen uit de streek die de tocht hadden overleefd.

En daarvan kan grootvader vertellen...!

Maar dat alles is lang geleden en nu is grootvader Rambor stokoud en doodziek. Daarom draaft Jiri, de kleinzoon van de held, door de Woeste Gronden, bang en dapper tegelijk. De zon begint te branden, stof dwarrelt op onder zijn voeten, doornige takken grijpen naar zijn enkels. Hij moet in beweging blijven, de kobolden niet de kans geven hem te pakken! En om zijn angst te bedwingen denkt hij aan wat grootvader vertelde over het Heilige Land en de strijd tegen de Saracenen.

Plotseling staat Jiri geschrokken stil. Een roffel komt zijn richting uit. Snel duikt hij weg achter een hoge braamstruik terwijl zijn hart in zijn keel schiet. Het gebonk komt naderbij en nu ziet hij de oorzaak: een paard in volle galop met een leeg zadel, de teugels slepen achter het dier aan. Jiri's eerste gedachte is op te springen en te trachten het dier tegen te houden, maar dan ziet hij de snuivende neusgaten, het felle wit van de ogen en hij begrijpt dat het paard vreselijk is geschrokken, van iets, van iemand. Nu, als het deze richting blijft volgen komt het vanzelf tussen de boeren op de velden terecht, daar zullen ze het wel vangen. Maar waar is de ruiter? De kobolden, denkt Jiri benauwd. Die hebben achter hun burcht op de loer gelegen en toen er een nietsvermoedende vreemdeling voorbijkwam, hebben ze zijn paard in de achterbenen gestoken. Het steigerde, wierp zijn berijder af en ging ervandoor...

Jiri huivert. Maar hoe gevaarlijk het hier ook moge zijn, hij *moet* verder. Nogmaals slaat hij een kruis, prevelt: 'Heilige Eligius, sta me bij' en rent door. Links van hem verheft zich de ronde heuvel waarvoor de dorpers zo bang zijn. Met een wijde boog draaft hij eromheen, al is het lastig voortgaan tussen de stenen en struiken op de ongelijke grond. Elk ogenblik verwacht hij dat een kobold hem aan zijn enkel zal trekken of dat de grond zich onder hem zal openen. Dan, juist als hij de burcht van de kobolden voorbij is, ziet hij de man die blijkbaar door het vluchtende paard werd afgeworpen. Hij ligt in gekromde houding onder een boom en kreunt. Met een ruk houdt Jiri zijn vaart in. Hoeveel haast hij ook heeft om deze griezelige

plek achter zich te laten, een gewonde kun je niet aan zijn lot overlaten. Voorzichtig loopt hij op de man af. In één oogopslag ziet hij dat dit niet de eerste de beste is. De man is goed gekleed, in bruine hozen en een groen overkleed dat nu besmeurd is met stof en bloed. Zijn hoed is afgevallen, in zijn blonde haar kleeft bloed. Zijn arm ligt onder hem. Aan zijn gordel hangen een leren tas en een dolk.

Een koerier, denkt Jiri. Hij knielt bij de ruiter en raakt diens voorhoofd aan. De gewonde slaat de ogen op.

‘Wie... wat... au!’

Jiri grijpt de gevallen hoed en schuift die omzichtig onder het hoofd van de man. Nu ligt hij niet meer zo ongelukkig met dat bloedende hoofd op de stenige grond.

‘Wie bent u?’ vraagt hij. ‘Wat is er gebeurd?’

Hij krijgt geen antwoord.

‘Ik zag uw paard. Het holde in de richting van ons dorp.

Daar zullen ze het wel vangen. Kunt u opstaan?’

De man beweegt even en slaakt een kreet van pijn.

‘Help me,’ fluistert hij dan.

Jiri steunt hem, terwijl de ruiter tracht overeind te komen.

Zijn gezicht vertrekt, met zijn rechterhand grijpt hij naar zijn linkerbovenarm.

‘Het bot is gebroken, denk ik,’ zegt Jiri ontsteld. ‘Voorzichtig!’

De man knikt en sluit snel de ogen. ‘Ik ben zo duizelig...’

Toch komt hij, stukje bij beetje en steunend op de smidsknecht, moeizaam overeind. Hij zwaait op zijn benen en Jiri moet al zijn krachten inspannen om te zorgen dat de ruiter niet opnieuw valt.

‘Leunt u maar op mij, dan breng ik u naar vrouw Cantal. Zij kan u verbinden,’ zegt hij troostend. ‘En ze kan u ook iets geven tegen de pijn.’

‘Is het ver?’ vraagt de man schor.

‘O nee. Vlak bij Avallon.’

‘Breng me maar.’

Trots loopt Jiri naast de ruiter, die zwaar op hem leunt en telkens even stilstaat om zijn duizeligheid te overwinnen.

Soms kreunt hij of roept gesmoord: au! Om hem af te leiden van

zijn pijn vertelt Jiri hem wie hij is en waarvoor hij op weg is naar vrouw Cantal.

‘Grootvader heeft ook een lamme arm. Ik weet niet hoe dat is gekomen, gebroken of de pezen doorgesneden. Grootvader weet het zelf ook niet precies, hij viel flauw toen het gebeurde en de Saracenen dachten dat hij dood was. Ze plunderden hem en lieten hem toen liggen. Zo heeft hij er het leven afgebracht. Hij was in het Heilige Land, ziet u. Grootvader is mee geweest met de grote kruistocht, lang geleden.’

‘In 1096,’ zegt de man.

Jiri, die niets van jaartallen weet, knikt vaagjes.

‘Ja, heel lang geleden was het, grootvader is nu verschrikkelijk oud. Maar toen was hij jong, en hij heeft gevochten bij Doryleum en bij Antiochië en Jeruzalem... wel twintig veldslagen heeft hij meegemaakt. En eens heeft hij een echt goudstuk gehad, een bezant. Heeft u wel eens een gouden bezant gezien?’

‘Jazeker.’

Jiri’s eerbied voor de ruiter neemt onmiddellijk toe.

‘Bent u dan ook in het Heilige Land geweest?’ vraagt hij vol ontzag.

‘Alleen in Constantinopel.’

‘Zo ver? En kent u ook de Gouden Dolk?’

‘Welke dolk?’

Het verhaal over de Gouden Dolk, zo vaak door grootvader verteld, is iets waarvan Jiri nooit genoeg kan krijgen. Terwijl ze voetje voor voetje over de stenige bodem van de Woeste Gronden voortschuifelen, vertelt Jiri het nu aan de gewonde ruiter:

‘Het gebeurde na de slag bij Doryleum. Daar hebben de kruisvaarders de Saracenen in de pan gehakt. Het moet een vreselijk gevecht zijn geweest, lang en bloedig, maar plotseling sloegen de Saracenen op de vlucht en ze lieten hun hele legerkamp achter. En de kruisvaarders, nou, die vergaten de vijand te achtervolgen en stortten zich op dat kamp en troffen er onvoorstelbare schatten aan. Tenten volgestouwd met kussens, tapijten, kisten vol goud, zilver en juwelen. En zilveren kommen,

en met ivoor ingelegde schilden, en sluiers zo fijn geweven dat het licht erdoorheen scheen. Ze verdeelden de buit en de aanvoerders kregen natuurlijk het meest. Grootvader was maar een eenvoudige voetknecht, hij kreeg een handvol zilver en een gouden bezant. Maar wat ze ook vonden in de tent van de sultan was een gouden dolk en die viel in handen van een Franse edelman: François des Settons. Grootvader heeft die dolk zelf gezien. De greep en de schede waren van puur goud, ingelegd met edelstenen. En het lemmet was van vlijmscherp staal. Grootvader zegt dat hij nooit, waar ook ter wereld, zoiets moois meer heeft gezien. François des Settons was er mateloos trots op en hij zwoer dat hij nooit meer afstand van het wapen zou doen. Wie hem de Gouden Dolk wilde afnemen zou hem eerst moeten doden.'

'Een gevaarlijke eed,' gromt de ruiter, ondanks zijn pijn geboeid door het verhaal. Jiri knikt ernstig.

'Dat was het zeker. Want de arme François wérd gedood, en de Gouden Dolk werd hem afgenomen. Niet door een jaloerse kruisridder, maar door een Turkse emir.'

'Aha.'

'Het was zijn eigen schuld, zegt grootvader. François des Settons kwam met de kruisvaarders voor Jeruzalem en ze moesten de stad drie weken lang belegeren. Toen werd Jeruzalem na een stormloop ingenomen en de christenridders werden er de baas. Maar toen werd François des Settons verliefd op een edelvrouw die met haar man was meegegaan naar het Heilige Land.

Amélie de Saint-Armand heette ze. En terwijl haar man, ridder de Saint-Armand, deelnam aan een strafexpeditie tegen Hebron, waar de bevolking in opstand was gekomen, ging François met Amélie een ritje in de omgeving van Jeruzalem maken.

Om indruk te maken op de dame droeg hij natuurlijk de Gouden Dolk. Ze namen tien krijgsknechten mee om hen te beschermen, maar ze dwaalden te ver af, kwamen op Saraceens gebied en reden in een hinderlaag. Grootvader denkt dat het geschitter van de Gouden Dolk de aandacht van een op wacht staande Saraceen moet hebben getrokken. In elk geval werden ze

aangevallen door wel twintig Turken onder aanvoering van emir Aqsonqor. Maar twee van de krijgsknechten wisten aan de slachting te ontkomen. Later kwamen zij bloedend en in paniek in Jeruzalem aan en ze vertelden hoe ze hadden gezien dat François des Settons werd gedood en beroofd en dat de Saracenen de mooie Amélie met zich hadden meegevoerd. Meteen werd er een patrouille uitgestuurd om naar de vrouw te zoeken en grootvader ging toen ook mee. Maar ze vonden alleen de geplunderde lijken van François en acht soldaten – van Amélie de Saint-Armand geen spoor. Na die tijd heeft nooit iemand meer iets van haar gehoord. En de Gouden Dolk was in handen van emir Aqsonqor gevallen. Erg hè?’

‘Een mooi verhaal,’ mompelt de ruiter gesmoord.

‘Maar wel zielig, vindt u niet? Die Saracenen zijn al zo onnoemelijk rijk. En toch willen ze altijd de arme kruisvaarders beroven. Schurken en duivels zijn het!’

Intussen hebben ze de Woeste Gronden achter zich gelaten en nu dalen ze voorzichtig de helling af naar het dal. Aan de overzijde van dit dal rijst de stad Avallon op, met torens en muren.

‘Toen grootvader terugkwam uit het Heilige Land, met een lamme arm, werd hij toch poortwachter in de burcht van de heren d’Arcon,’ babbelt Jiri. ‘Maar nu is hij te oud om te werken en woont hij bij ons. Mijn vader is smid.’

De ruiter zwijgt, hij steunt steeds zwaarder op Jiri. Maar die kan daar wel tegen. Al sinds hij een jaar of zes was heeft hij zijn vader in de smidse moeten helpen. Hij bedient de zware blaasbalg, of hanteert de lange tang waarmee het gloeiende ijzer op het aambeeld wordt vastgehouden. Dat is secuur werk, want het ijzer mag niet verschuiven wanneer de smid de moker op het weke metaal laat neerkomen. Het eenvoudige werk zoals spijkers en hoefijzers smeden kan Jiri ook wel alleen. Hij is gewend blindweg de korte bevelen van zijn vader op te volgen, dan gaat het altijd goed. Wat dat betreft werkt hij beter dan zijn broer Aycan, die toch ruim een jaar ouder is.

Soms droomt Jiri van nog veel mooier werk: van het smeden van zwaarden en lansen, of van het moeilijkste van alles: